

**Pr. Eugen Drăgoi,
Galați**

PREOTUL PROFESOR VASILE GH. POPA SAU ROBIA CONDEIULUI

Abstract: *Among the priests who had literary, philosophical and theological concerns and who also left a written work is Vasile Popa, too. His passion for reading and his talent for pen are a model for nowadays servants.*

Any priest, next to being the custodian of a liturgical and patrimonial property has to be a historian of his time too, recording facts, with objectivity.

In the present study we find such a priest - Vasile Popa, a model for those who want to follow him.

Keywords: *priest, literature, work/written paper, service*

O semnalare a unei apariții editoriale publicată de neobositul și talentatul scriitor Grigore Ilisei¹ mi-a atras atenția asupra unui preot gălățean la origine de care nu auzisem până acum: *Vasile Gh. Popa*. Pornind o sumară investigație am aflat, prin bunăvoința fiului acestui remarcabil cleric-profesor, dr. pensionar Vasile V. Popa (Guju), că în spațiul cultural al orașului Galați apăruseră câteva cărți ale preotului Popa, însă cu o circulație restrânsă². Cercetând „cazul” aveam să aflu că bibliografia despre preotul și profesorul Vasile Popa nu este chiar

1. Grigore Ilisei, *Recviem pentru o prezviteră și lumea satului*, în „Ziarul Lumina”, an. VII, nr. 292, 16 decembrie 2011, p. 10; republicare în Grigore Ilisei, *Pisani de azi și de demult*, Editura Doxologia, Iași, 2002, p. 258-260.

2. Nu demult și harnicul și talentatul scriitor tecucean Ionel Necula clama absența lui Vasile Gh. Popa din preocupările istoricilor și criticilor literari: „*Cine a auzit de el? I-am căutat numele prin dicționarele literare, prin istoriile mai noi și nu l-am întâlnit niciunde; am întrebat cunoscători ai fenomenului literar și n-a auzit nimeni de el!*”. Ionel Necula, *Uricar la poarta Moldovei de Jos*, vol. II, Editura Grapho Press, Tecuci, 2011, p. 126.

atât de săracă³ și că activitatea sa didactică și publicistică a acestuia a fost una exemplară în anii '50-'70 ai veacului trecut.

Studiul de față se dorește a fi un corpus bio-bibliografic asupra personalității vrednicului dascăl și condeier, originar din Nicoreștii de Tecuci, cu mai multe informații inedite, care completează în chip fericit imaginea unui preot și profesor harnic și talentat, reper spiritual și cultural ce-și merită pe deplin locul în galeria marilor personalități gălățene. Paginile de față nu s-ar fi zămislit fără sprijinul constant și binevoitor al dlui dr. Vasile V. Popa (Guju), fiul preotului și profesorului V. Popa, care și-a împlinit cu asupra de măsură îndatorirea față de memoria tatălui său⁴, străduindu-se să-i publice postum opera și să-i facă numele cunoscut, „răzbunând“ astfel tratamentul inuman și marginalizarea la care părintele său a fost supus în perioada comunistă.

*

Vasile Gh. Popa s-a născut la 23 noiembrie 1912 în Mălureni⁵, un cătun al comunei Nicorești, județul Tecuci (azi în județul Galați) din familie de podgoreni. Mălureni⁶, menționat în documente la

3. Menționăm aici publicațiile care prezintă biografia lui Vasile Gh. Popa, în ordinea cronologică a apariției lor: Maria Luiza Ungureanu, *Prefață*, în vol. „Vasile G. Popa, *Folclor din «Țara de Sus»*”, Editura Minerva, București, 1983”; Iordan Datcu, *Dicționarul etnologilor români*, Editura Saeculum I. O., București, 1998, p. 166-167 (ediția a III-a, Editura Saeculum I. O., București, 2006, p. 729); Grigore Ilisei, *Fălticeni*, Editura Omnia, Iași, 2003, p. 181-182; Em. Satco, *Enciclopedia Bucovinei*, vol. II, Suceava, 2004, p. 229-230; V. Nistoreasa, *Fălticeni, repere în timp*, Suceava, 2007, p. 281-285; Ioan Brezeanu, *Galați, biografie spirituală*, Editura Centrului Cultural „Dunărea de Jos”, Galați, 2008, p. 293-294; Vasile Ghica, *Nasc și la Tecuci oameni (mic dicționar enciclopedic)*, Editura PIM, Iași, 2008, p. 237-238; C. Ciolca, *Cartea Fălticeniilor de la A la Z*, ediția a II-a, Iași, 2010, p. 186-187; Marian Palade, *Ctitori de cultură și spiritualitate ortodoxă. Arhieri, preoți și monahi cărturari din ținuturile Sucevei*, Editura Heruvim, Pătrăuți, 2012, p. 227-228.

4. Doctorul Vasile Popa, în volumul său, *Jurnalul unui medic de țară*, Fundația culturală ANTARES, Galați, 2010 (prefață semnată de dr. Nicolae Bacalbașa) face dese referiri la părintele său după trup. Vezi p. 24-26, 31, 32, 39, 40, 73-75, 94, 95, 157.

5. Iordan Datcu (*op. cit.*, p. 729) înscrie eronat, ca loc al nașterii lui Vasile Popa satul Fântâni, jud. Galați.

6. Vezi *Tezaurul toponimic al României. Moldova*, vol. I, partea I, Editura Academiei Române, București, 1991, p. 692.

1777⁷ este descris astfel de cel ce a văzut lumina zilei în această localitate acum 100 de ani: „*Un sătuc modest, alcătuit din câteva zeci de case, așezat pe malul stâng al Siretului, mal înalt și râpos, constituind o adevărată anomalie geografică*”⁸. Mălureni este și astăzi unul din cele zece sate componente ale comunei Nicorești, situat pe Priporul Lupei, având în anul 2002 o populație de 213 locuitori⁹. Rămas orfan din fragedă vârstă¹⁰, împreună cu o soră mai mare, Mitrița, sunt crescuți de fratele tatălui lor, Ion Popa, zis și Fuică, în satul Fântâni, care aparținea tot de comuna Nicorești. „Condiția de orfan care a răzbit la lumina cărții datorită dârzeniei și minții fosforescente a rămas o permanență a existenței sale”¹¹.

Urmează, cu unele sincope – lucru obișnuit în lumea satelor noastre în primele decenii ale secolului al XX-lea – școala primară „Filimon Damian” din Fântâni, dovedindu-se ascuțit la minte, cu o memorie extraordinară, calități care vor face din elevul Vasile Popa cel mai de frunte absolvent al școlii care „în vremea aceea era vestită în întreaga comună Nicorești”¹². Aici a avut șansa de a învăța carte cu un vestit dascăl al școlii din Fântâni, învățătorul Gheorghe Rău (1896-1984)¹³,

7. Ion T. Sion, *Câteva documente tecucene*, în „Anuarul Institutului de Istorie și Arheologie «A. D. Xenopol»”, XVIII, Iași, 1981, p. 644.

8. Vasile Gh. Popa, *Din copilărie*, vol. I, Fundația culturală ANTARES, Galați, f. a. [2003], p. 5.

9. Vezi Sorin Geacu, *Județul Galați. Dicționar de geografie fizică*, Editura CD PRESS, București, 2007, p. 161.

10. Tatăl său, Gheorghe Popa, mobilizat în Războiului Balcanic, a murit de holeră la carantina din Galați, în 1913, fiind înmormântat în Cimitirul „Eternitatea” din Galați; mama, Profira, a decedat la 2 martie 1918. Vezi Vasile Gh. Popa, *Din copilărie*, I, p. 9, 14.

11. Grigore Ilisei, *Un palimpsest tezaur*, în Vasile Gh. Popa, *Letopiseț fălticenean. Ultima etapă*, Fundația culturală Antares, Galați, 2011, p. 7.

12. Vasile Gh. Popa, *Din copilărie*, vol. II, Fundația culturală ANTARES, Galați, f.a. [2005], p. 311.

13. Gheorghe Rău (18 mai 1896 - 14 septembrie 1984), născut în Fântâni (fiu al lui Constantin Rău și al Catincăi), absolvent al Școlii Normale din Bârlad, a fost învățător la școlile din Buciumeni și Hânțești, jud. Galați, între anii 1919-1922, apoi la Școala Filimon Damian din Fântâni (1922-1925), după care din 1925 și până la pensionare la școala din satul Căiuți, jud. Bacău. A trecut la cele veșnice la 14 septembrie 1984, conform Actului de deces nr. 41, eliberat de Primăria Comunei Căiuți,

căruia mai târziu, fostul elev îi dedică un întreg capitol special în volumele sale de amintiri¹⁴, pe lângă alte nenumărate pagini admirative presărate în aceeași carte, strălucit scrisă și captivantă pentru cititor. Unul din scriitorii care l-au cunoscut aprecia că „în școală micul orfan își va converti nevoia de afectivitate în dragostea de carte, care i-a fost sădită de un admirabil institutor pe nume Rău“¹⁵.

Dorind să susțină examenul de admitere la Liceul Militar din Tg. Mureș, este respins la vizita medicală. Se îndreaptă către Școala Normală din Galați, dar ratează înscrierea. În cele din urmă, în toamna anului 1924 este admis la Seminarul „Sfântul Apostol Andrei“ din Galați. Peste ani va povesti cu lux de amănunte cum au decurs probele examinatoare și cum a reușit ca bursier¹⁶. Unchiul său îl avertizase serios: „Dacă reușești cu bursă bine; dacă nu, acasă, înapoi la sapă, băiete, și la chitonag!“¹⁷.

La examenul de admitere pentru seminar din toamna anului 1924 se înscriseseră 104 candidați, dar s-au prezentat la susținerea probelor numai 95. Dintre aceștia 10 au fost respinși la examenul muzical iar 12 la probele scrise¹⁸. Examenul s-a desfășurat în zilele de 5-10 sep-

jud. Bacău la 15 septembrie 1984. Cauza decesului: ateroscleroză sistemică, senilitate. Mulțumesc și pe această cale Primăriei comunei Căiuți care mi-a trimis o copie a respectivului act. Despre învățătorul Gh. Rău vezi îndeosebi Vasile Gh. Popa, *Din copilărie*, II, p. 313-314.

14. Domnu' Rău, în Vasile Gh. Popa, *Din copilărie*, II, p. 311-376.

15. Grigore Ilisei, *Fălticeni*, Editura Omnia, Iași, 2003, p. 182.

16. Despre admiterea la seminar a se vedea Vasile Gh. Popa, *Din copilărie*, II, p. 193-207. Directorul „Veldie“ este de fapt preotul dr. Ioan C. Beldie. Despre acesta vezi pr. Eugen Drăgoi, *Preotul publicist Ioan C. Beldie (1887-1954)*, în vol. „La cumpăna dintre milenii“, Galați, 2000, p. 231-243; pr. prof. dr. Mircea Păcurariu, *Dicționarul teologilor români*, ed. a II-a, București, 2002, p. 46-47; pr. drd. Lucian Petroaia, pr. Eugen Drăgoi, pr. prof. Costel Bulgaru, *Seminarul teologic „Sfântul Apostol Andrei“ din Galați, școală a apostolatului la Dunărea de Jos*, Editura Episcopiei Dunării de Jos, Galați, 2008, p. 92-96; (pr. Eugen Drăgoi), *Beldie Ioan C.*, în „Enciclopedia Ortodoxiei Românești“, Editura Institutului Biblic și de Misiune Ortodoxă, București, 2010, p. 80-81.

17. Vasile Gh. Popa, *Din copilărie*, II, p. 201.

18. *Arhiva Arhiepiscopiei Dunării de Jos*, Fond Seminarul Sf. Andrei, dosar nr. 99/1924-1925, f. 25. Datele respective se găsesc în adresa Seminarului nr. 30 din 14 septembrie 1924 către Ministerul Cultelor și Artelor.

tembrie, fiind declarați reușiți 15 bursieri și 25 solvenți¹⁹. Popa Vasile se afla pe locul al 10-lea între cei 15 bursieri. La probele de examen a obținut următoarele note: la examenul scris: 6 la română și 8 la matematică; la examenul oral: 9 la religie, 7 la română²⁰, 7 la aritmetică, 8 la istorie și 8 la geografie. Media generală: 7,40²¹.

Când a început cursurile și-a luat în serios îndatorirea de a studia, astfel încât în anul școlar 1924/1925 se clasează pe locul al șaptelea din cei 52 de colegi de clasă, cu media 7,70²².

La seminar a fost coleg de clasă, între alții, cu viitorul preot *Nicolae Boldeanu*, slujitor cu activitate excepțională în Focșani, profesor de istorie la Școala de Cântăreți din Bălți și spiritual la Seminarul Teologic din Buzău²³; cu viitorul preot *Constantin Comșa*, slujitor în ultima parte a vieții la biserica „Sfântul Pantelimon” din Galați (Bulgărească), inspector bisericesc la Arhiepiscopia Dunării de Jos²⁴; cu preotul *Ioan Murea*, paroh al bisericii „Sfântul Nicolae” din Galați, consilier eparhial la Episcopia Dunării de Jos²⁵. În vremea școlirii la seminar citea cu

19. *Ibidem*, f. 26, 30. Alți 29 de candidați erau admiși doar „sub rezerva retragerii unora dintre cei reușiți cu medii mai mari, din cauza greutăților de procurat cele necesare internării”. Idem, f. 30. Vasile Popa în amintirile sale (*Din copilărie*, II, p. 203) vorbește de 25 bursieri și 25 solvenți, dar documentele oficiale nu confirmă această situație.

20. Despre rezultatul examenului oral la limba română susținut cu profesorul Gh. N. Munteanu-Bârlad, candidatul din 1924 nota peste o jumătate de veac: „Nu știu ce notă mi-a pus la limba română, dar cred că mi-a pus mai mult de 7 care, după câte se spunea (și cum aveam să mă conving ulterior de-a lungul anilor) era nota cea mai mare la el”. Vezi Vasile Gh. Popa, *Din copilărie*, II, p. 203.

21. *Arhiva Arhiepiscopiei Dunării de Jos*, Fond Seminarul Sf. Andrei, dosar nr. 99/1924-1925, f. 32. Este inexactă afirmația că a obținut media 8,27. Vezi Vasile Popa, *Din copilărie*, II, p. 205.

22. Vezi „Tablou de situația generală a elevilor la finele anului școlar 1924/1925”, anexă la adresa nr. 869 din 8 iulie 1925 a seminarului înaintată Ministerului Cultelor și Artelor, în *Arhiva Arhiepiscopiei Dunării de Jos*, Fond Seminarul Sf. Andrei, dosar nr. 99/1924-1925.

23. Pr. drd. Lucian Petroaia, pr. Eugen Drăgoi, pr. prof. Costel Bulgaru, *Seminarul teologic „Sfântul Apostol Andrei” din Galați, școală a apostolatului la Dunărea de Jos*, Editura Episcopiei Dunării de Jos, Galați, 2008, p. 136.

24. *Ibidem*.

25. *Ibidem*, p. 284-285.

pasiune. Așa a lecturat, între altele, romanul *Varava* de Maria Corelli, recitit după 40 de ani²⁶.

Ca profesori a avut pe: Gh. N. Munteanu-Bârlad, Simion Buruiană, dr. Nestor Măcelariu, N. Sava, Ștefan Gheorghe, I. Bocioagă, D. Caloianu, Gh. Dima, Ștefan Chiorpec, Ion Totolici și alții²⁷.

În penultimul an de seminar are loc primul contact al elevului Vasile Popa cu mișcarea legionară, înființată în 1927. Mai târziu aflat în detenție la Aiud, fostul seminarist își aducea aminte: „Prin anul 1931 a venit la Seminarul „Sfântul Andrei“ din Galați Mihail Stelescu²⁸, cu intenția de a înființa o frăție de cruce. Printre cei înscriși am fost și eu. Conducerea școlii a aflat de această acțiune și a luat măsuri severe. Frăția n-a putut activa. Acesta este primul meu contact cu organizația legionară²⁹. Din declarația pe care deținutul Teofănescu Constantin o dădea direcției închisorii din Aiud despre Vasile Popa reiese că liderul legionar Stelescu a fost „impresionat de documentarea cuvântării pe care acesta (Vasile Popa, n. ns.) o ține în biblioteca seminarului“³⁰.

Pe când se afla în ultimul an de studiu la Seminarul gălățean, Societatea Științifică Literară „Tinerimea Română“ a organizat un concurs național pentru elevi, la 9 mai 1932. Seminarul din Galați a trimis la București 8 elevi, sub conducerea lui Popa Vasile³¹. Cu adresa nr. 303 din 12 mai 1932 Societatea „Tinerimea Română“ comunica Semina-

26. Vasile Gh. Popa, *Letopiseț fălțicenian*, p. 296. Romanul *Varava* a fost tradus în românește de preotul Cosma Ludovic, slujitor la biserica Sf. Împărați din Galați, profesor la Seminarul Sf. Apostol Andrei și mare animator cultural al orașului în perioada interbelică. Vezi pr. Eugen Drăgoi, *Ierarhi și preoți de seamă la Dunărea de Jos*, Galați, 1990, p. 140-148, 273 (traducerea romanului din limba rusă, în 1925); Idem, *Testamentul cultural al preotului Ludovic Cosma* (I, II), în rev. „Dunărea de Jos“ nr. 58, Galați, decembrie 2006, p. 27; nr. 59, Galați, ianuarie 2007, p. 44.

27. Enumerarea îi aparține fostului elev Vasile Gh. Popa, înscrisă într-o autobiografie realizată în închisoare. Vezi *Arhiva CNSAS*, dosar I 102653, f. 134v.

28. Mihai Stelescu (1907-1936), născut în Galați a fost un om politic de extremă dreaptă, devenind cel mai important activist legionar din județul Covurlui. Intrând în conflict cu Corneliu Zelea Codreanu, a fost asasinat în București la 16 iulie 1936.

29. *Arhiva CNSAS*, dosar I 102653, f. 51.

30. *Ibidem*, f. 42.

31. *Arhiva Arhiepiscopiei Dunării de Jos*, Fond Seminarul Sf. Andrei, dosar nr. 120/1931-1932 (nenumerotat). Vezi adresa societății nr. 194/30 martie 1932 și scrisoarea Seminarului nr. 703/22 aprilie 1932.

rului că dintre elevii participanți la concurs au luat premii: Gheorghe Țigănoiu (clasa a III-a), Ștefan Cășaru (clasa a VII-a) și Vasile Popa (clasa a VIII-a)³². Coordonatorul grupului de elevi de la Galați a primit însă premiul cel mai mare pe țară.

În vara anului 1932 a absolvit Seminarul „cu rezultate strălucite, dovedind în ultimii ani un adevărat talent literar și de orator. Foștii colegi ai lui Vasile Popa își amintesc până târziu de lucrările prezentate cu diverse ocazii în școală și în afara școlii, în conformitate cu profesia cu care se pregătea”³³. Despre talentul oratoric cu care Dumnezeu l-a înzestrat, Vasile Gh. Popa își amintește de evenimentul din 30 noiembrie 1931 când, în calitate de elev seminarist, a predicat din amvonul Catedralei Episcopale din Galați: „Aici, de pe amvonul înalt a vorbit în anul 1931, în ziua de 30 noiembrie, de Sf. Andrei, elevul din clasa a opta Popa Gh. Vasile... Sf. Andrei era patronul seminarului. Se făcea slujbă mare la Catedrală. Slujea Episcopul. Așa era tradiția. Și tot tradiția cerea ca cel mai bun elev al seminarului, premiantul din ultima clasă, să rostească predica zilei, predică ce trebuia să fie în esență un elogiu al Sf. Andrei, socotit apărătorul românilor (respectiv al sciților). Și se întâmplase atunci ca un asemenea elev să fie tocmai Popa Gh. Vasile, fiu de țăran din satul Fântâni, comuna Nicorești... orfan.

A fost un moment unic din viața lui. Succes extraordinar. Felicitări. Elegante doamne l-au oprit pe stradă și l-au întrebat: dumneata ai predicat? Și un domn înalt, cu părul alb, sever, ca o statuie, care în timpul săptămânii mătura strada Domnească, dar în zi de sărbătoare (îmbrăcat curat) stătea la strană și urmărea slujba, domnul acela zi, despre care toți știau că e un fost general rus din armata albilor, l-a oprit și i-a spus în franțuzește: Merçi mon enfant! Vous pouvez devenir un autre Dimitri Rostov!

*De atunci a început să-l studieze pe Ilie Miniș, pe Dimitri Rostov, pe Mossillon, pe Bossuet. Vroia să ajungă un mare predicator...”*³⁴.

32. Arhiva Arhiepiscopiei Dunării de Jos, Fond Seminarul Sf. Andrei, dosar nr. 120/1931-1932 (nenumerotat).

33. Maria Luiza Ungureanu, *Prefață*, în vol. „Vasile G. Popa, Folclor din «Țara de Sus», p. VIII-IX.

34. Vasile Gh. Popa, *Letopiseț fălticenian. Ultima etapă*, Fundația culturală Antares, Galați, 2011, p. 32.

La examenul de diplomă susținut în vara anului 1932 Vasile Popa s-a clasat pe primul loc, obținând media 9,45; pe locul al doilea se afla Constantin Comșa, cu media 9,10, iar pe cel de-al treilea loc Marin Radu, tot cu media 9,10³⁵.

Despre anii petrecuți în seminarul gălățean Vasile Popa dorea să scrie o lucrare aparte, după cum mărturisea mai târziu (1972), cu ocazia vizitării locului unde s-a școlit sub ocrotirea Apostolului cel întâi chemat: „Am văzut și vechiul seminar. Aceeași clădire. Funcționează în ea un liceu sanitar. Iată casa veche cu o absidă spre stradă, unde locuia directorul seminarului. S-a pus pe ea o placă amintitoare că aici a locuit în veacul trecut Costache Negri. Mă năpădesc amintirile. Cândva, dacă voi avea timp, și dacă doamna moarte nu mă ia prin surprindere (n-ar fi rău de altfel), voi depăna aceste amintiri mai pe larg. Le voi lua de la început sub titlul: «Din amintirile unui fost seminarist»³⁶. Din nefericire proiectul acesta, care ar fi contribuit la cunoașterea vieții seminariale gălățene din perioada interbelică, n-a putut fi împlinit.

Legăturile cu seminarul au continuat însă după absolvire, întrucât, a lucrat câțiva ani (din toamna anului 1932 până în iarna anului 1935) în această școală ca pedagog³⁷.

*

În toamna anului 1932 este admis la Facultatea de Teologie din Cernăuți, iar după metoda vremii, pe care o adoptau cei mai dotați intelectual dintre studenți, urmează, în paralel și cursurile Facultății de Litere și Filozofie. La Teologie a avut ca profesori, între alții pe dr. *Vasile Gheorghiu* (Studiul biblic și exegeza Noului Testament, l. greacă, omiletică), dr. *Vasile Loichiță* (Dogmatica), dr. *Vasile Tarnavschi* (Studiul biblic al Vechiului Testament), dr. *Simeon Reli* (Istoria Bisericii Române), pr. dr. *Valerian Șesan* (Drept bisericesc), dr. *Nicolae Cotos* (Teologie fundamentală și Sectologie), pr. dr. *Domitian Spânu*, *Orest Bucevschi* (Teologia morală). Toți acești dascăli universitari au constituit elita

35. *Arhiva Arhiepiscopiei Dunării de Jos*, Fond Seminarul Sf. Andrei, dosar nr. 119/1931-1932 (nenumerotat). Proces-verbal nr. 12 al Comisiei pentru examenul de diplomă, încheiat la 14 iunie 1932.

36. Vasile Gh. Popa, *Letopiseț fălticenian*, p. 33.

37. *Arhiva CNSAS*, dosar I 102653, f. 135r.

interbelică a teologiei românești, lăsând o memorabilă operă³⁸. Mai târziu mărturisea despre perioada studenției: „N-am putut sta însă în Cernăuți, din lipsa mijloacelor materiale și am reușit să intru pedagog la seminarul pe care-l absolviseam nu demult, cu un salariu modest... Din când în când făceam naveta pentru a mă pune la curent cu diferite lucrări, pentru a lua contact cu profesorii, pentru a-mi procura diferite cursuri”³⁹.

La Facultatea de Filozofie a audiat cursurile profesorilor *Traian Brăileanu*⁴⁰, *Constantin Narly*⁴¹, *Silvestru Găină*⁴², *Alexandru Ieșean*⁴³ și alții⁴⁴.

Vasile Gh. Popa încheie cursurile universitare în anul 1936⁴⁵. În 1937-1938 face Seminarul Pedagogic Universitar „pentru specialitatea principală *religie* și specialitatea secundară *limba română*, absolvindu-l în vara anului 1938”⁴⁶.

Examenele de capacitate le va susține în iarna anului 1943, când obține cea mai mare medie pe țară la limba română (9,50), clasându-se, așadar pe primul loc, și cea de a doua medie la specialitatea religie (9,19)⁴⁷. Cu timpul, opțiunea pentru catedră devenind tot mai conturată, urmează Facultatea de Filologie la București (între anii

38. Date despre profesorii menționați vezi la preot prof. univ. dr. Mircea Păcurariu, *Dicționarul teologilor români*, ediția a doua, Editura Enciclopedică, București, 2002 (sub voce, cu bibliografie).

39. *Arhiva CNSAS*, dosar I 102653, f. 134v.

40. Profesor de etică, decan al Facultății de Filozofie din Cernăuți.

41. Originar din Tecuci, profesor de pedagogie, director al Seminarului Pedagogic Universitar.

42. Conferențiar la catedra de pedagogie, secretar al facultății.

43. Profesor de logică și psihologie.

44. *Arhiva CNSAS*, dosar I 102653, f. 135r. Date despre profesorii enumerați la Lucian Predescu, *Enciclopedia României*, Editura Cugetarea, București, 1940 (sub voce).

45. Este inexactă afirmația dr. Nicolae Bacalbașa (*Precuvântare*, în vol. Vasile Gh. Popa, *Din copilărie*, I, p. II) că Vasile Popa a fost student la Cernăuți între 1933-1939.

46. Autobiografie, în *Arhiva CNSAS*, dosar I 102653, f. 135r.

47. Vezi *Monitorul oficial*, partea I, anul CXII, nr. 96, marți, 25 aprilie 1944, p. 3685. În prefața la vol. Vasile V. Popa, *Crâmpoie de viață*, Fundația Culturală ANTARES, Galați, 2011, p. 11, Katia Nanu confundă examenul de capacitate cu cel de licență.

1955-1960), fără frecvență, susținând „cu succes”, examenele pentru ultimul an (anul V), în martie 1960, „cu două săptămâni înainte de arestare”⁴⁸.

În anul 1936 se căsătorește cu Eva (n. la 3 septembrie 1918), absolventă a Școlii Normale din Botoșani, fiica preotului Vasile și a prezviterei Elvira Varganici. Căsătoria s-a petrecut în satul Târzia, unde slujea preotul Vasile Varganici, situat la granița de nord-est a județului Neamț. În anul amintitei căsătorii, satul Târzia făcea parte din comuna Brusturii⁴⁹. Actualmente comuna de care aparține se numește Brusturii-Drăgănești.

Din această alianță matrimonială vor rezulta patru copii, din care mai sunt în viață trei: Maria (n. 28 noiembrie 1937), economist, Vasile (n. 13 ianuarie 1940), medic și Angela, stomatolog. Anca (n. la 7 iunie 1942) a murit în vârstă de doi ani, în timpul refugiului din 1944⁵⁰.

Eva, soția lui Vasile Gh. Popa, era înrudită cu familia Lovineștilor și cu scriitorul Anton Holban. Tatăl scriitorului Eugen Lovinescu, Vasile Th. Lovinescu, era fiul preotului Teodorescu de la Forăști, absolvent al Seminarului de la Socola. Preoteasa Elvira Varganici era fiica Tincai Teodorescu iar Tinca era fiica Soltanei (căsătorită cu preotul Gavril Tomescu de la Giurgești), sora lui V. Th. Lovinescu (tatăl lui Eugen Lovinescu) și deci, fiica preotului Teodorescu din Forăști. Numele de Teodorescu i-a fost schimbat viitorului preot din Forăști în Lovinescu, de către directorul Seminarul din Socola, „deoarece în clasa respectivă mai erau alți Teodorești”⁵¹.

Anton Holban era fiul Antoanetei, soră cu Eugen Lovinescu, fiica lui Vasile Th. Lovinescu, profesor de istorie în Fălticeni, „și peste un sfert de secol director al Gimnaziului local, devenit după Primul Război Mondial, Liceul «N. Gane»”⁵². Fiica lui Eugen Lovinescu, Monica, s-a căsătorit cu scriitorul Virgil Ierunca⁵³.

48. *Arhiva CNSAS*, dosar I 102653, f. 135r; Vasile V. Popa, *Crâmpoie de viață*, p. 11.

49. *Tezaurul toponimic al României. Moldova*, vol. I, partea a II-a, Editura Academiei Române, București, 1992, p. 1202.

50. Vasile V. Popa, *Crâmpoie de viață*, p. 13.

51. Vasile Gh. Popa, *Letopiseț fălticencian*, p. 321-322.

52. *Ibidem*.

53. *Ibidem*, p. 323-324.

Vasile Gh. Popa a fost într-o relație statornică de prietenie cu avocatul Vasile Lovinescu (decanul Baroului de avocați din Dorohoi), fiul lui Octav Lovinescu (fratele scriitorului Eugen), cu care a întreținut convorbiri pe teme folclorice, teologice și existențiale⁵⁴. Vasile Lovinescu era un hermeneut literar de talie europeană, preocupat de tainele ezoterismului, prieten și colaborator al filosofului și scriitorului francez René Guénon (1886-1951).

*

Hirotonit preot la 8 septembrie 1938, se încadrează ca paroh la parohia Sarasău, județul Maramureș (situată la granița actuală a României cu Ucraina), începând cu 1 octombrie 1938⁵⁵. Situată la mijlocul distanței dintre Sighetul Marmației și Săpânța, parohia Sarasău are și acum o biserică ortodoxă cu hramul Sf. Arhangheli Mihail și Gavriil, construită în anul 1456. În anul 1939 se transferă la parohia Cișmănești din județul Botoșani, unde slujește până la 1 septembrie 1946⁵⁶. Cișmănești, alături de satele Bivolari, Brăteni, Dobârceni, Livada și Murguța, aparțin, din 1946, comunei Dobârceni. În sat a existat o biserică închinată Sf. Nicolae, ridicată înainte de anul 1746⁵⁷. Preotul Vasile Gh. Popa a slujit însă în biserică „Sfântul Dimitrie“, refăcută în anul 1929, precum și la biserică „Sfinții Apostoli“ din satul vecin Slobozia Cișmănești⁵⁸. De altfel, locuia în această din urmă localitate. În perioada 1929-1946 satul Cișmănești făcea parte de comuna Mihălășeni⁵⁹. Între realizările pastorale ale anului 1942, înscrise într-o fișă care se

54. Vasile Gh. Popa, *Letopiseț fălticenian*, p. 6, 322. Vezi și *Mărturii. Convorbiri cu Vasile Lovinescu*, Editura Arionda, Galați, 2009, 148 p.

55. Date (aflăte într-o fișă de activitate din anii 1942/1943 a parohiei Cișmănești, jud. Botoșani) furnizate de pr. Mihai Adrian de la parohia Cișmănești, căruii îi mulțumesc și pe această cale. Vezi și *Arhiva CNSAS*, dosar I 102653, f. 135r; unde Vasile Popa scrie că a apelat la slujirea preoțească „nefiind locuri libere în învățământ“.

56. *Arhiva CNSAS*, dosar I 102653, f. 135r.

57. *Revista Moldovei*, nr. 5-6, 1926, p. 29, apud Nicolae Stoicescu, *Repertoriul bibliografic al localităților și monumentelor medievale din Moldova*, București, 1974, p. 192. În *Anuar, 1909*, editat de Casa Bisericii, p. 327 se vorbește de biserică Sf. Voievozi, 1760-1762.

58. Informație primită de la pr. Mihai Adrian din Cișmănești.

59. *Tezaurul toponimic al României. Moldova*, vol. I, partea I, p. 240.

păstrează în arhiva parohiei Cișmănești, se menționează catehizarea a 42 de prizonieri aflați pe moșia Cișmănești și colaborarea la revista *Arhanghelul*.

În timpul refugiului din anul 1944, cauzat de cel de-al Doilea Război Mondial, părintele Vasile împreună cu familia, au fost găzduiți câteva luni la o rudă în Ciorani de lângă Ploiești⁶⁰. Acum se petrece moartea Ancăi, mezinei familiei.

În anul 1946 renunță la cariera preoțească, optând pentru profesia de dascăl. Nu și-a renegat însă calitatea de membru al clerului și nici nu s-a „despărțit de Biserica oficială”, așa cum lasă să se înțeleagă N. Bacalbașa⁶¹. De aceea „în anul 1948... directorul Liceului «Nicu Gane» din Fălticeni, îmbrăcat preoțește, încolona toți elevii liceului și, în fruntea lor, mergea la biserică”⁶², iar „în fiecare an de Paști, la rugămintea socrului, preotul Varganici, accepta să participe ca preot la slujbă în comuna Târzia de la poalele Munților Stânișoarei...”⁶³.

*

Ca profesor de limba și literatura română și pasionat folclorist și-a îndemnat elevii spre culegerea de folclor din zona Fălticeniilor.

Din 1946 se angajează ca profesor la acest liceu predând religia și limba română, precum și istoria și filozofia⁶⁴, până în 1951. Școala avea o deosebită reputație și datorită unor mari personalități culturale-artistice care i-au trecut pragul ca elevi, precum: scriitorii Mihail Sadoveanu, Eugen Lovinescu, Ion Dragoslav, Artur Gorovei, Anton Holban, pictorii Aurel Băeșu, Dan Nemțeanu, Teodor Tatos, sculptorii Vasiliu-Falti, Ion Irimescu, actorii Vasiliu-Birlic, Jules Cazaban, Mihai Șerban, dramaturgul Horia Lovinescu, criticul literar Constantin Ciopraga ș.a. După reforma învățământului din 1948, când religia a fost scoasă din programa de învățământ, predă doar limba română la Școala

60. Informație furnizată de dr. Vasile V. Popa, căruia îi mulțumesc și pe această cale.

61. Nicolae Bacalbașa, *Precuvântare*, în vol. Vasile Gh. Popa, *Din copilărie*, I, p. II-III.

62. *Ibidem* p. III.

63. *Ibidem*.

64. *Arhiva CNSAS*, dosar I 102653, f. 135r.

Medie de Băieți și Școala Medie de Fete din Fălticeni⁶⁵. În anul școlar 1947–1948 a fost directorul viitorului Liceu, desfășurând o activitate meritorie. „Fiind și un bun cunoscător al limbilor clasice – la aceasta l-au ajutat studiile teologice – în componența catedrei sale a intrat și limba latină⁶⁶, începând cu anul 1956, când această disciplină de studiu s-a introdus în planul de învățământ⁶⁷.

„Va face ani la rând, oficiul unui autentic animator, întemeietor și conducător de cenacluri literare sau de formații de teatru⁶⁸.

După eliberarea din închisoare (1964) va lucra ca pontator și contabil la GAS Șoldănești (Fălticeni)⁶⁹. Abia în 1973 se întoarce la catedra sa de la Liceul Nicu Gane, însă numai ca suplinitor⁷⁰.

*

Atente la orice încercare din partea cuiva de a lua atitudine împotriva regimului comunist, organele de securitate l-au luat în vizor și pe profesorul Vasile Gh. Popa, căruia i s-a deschis dosar de verificare încă din 4 martie 1952 de către secția raională a securității din Fălticeni, sub motiv că „în cursul anilor 1950-1951 ne-a fost semnalat cu o serie de manifestări dușmănoase⁷¹. O „probă“ a acestor „manifestări dușmănoase“ furnizează informatorul cu numele de cod „Munteanu“, care într-o notă a sa reproduce cuvintele profesorului Popa în convorbirea purtată la 12 septembrie 1952. Astfel, acesta a afirmat: „*Ce demagogie este în noua Constituție, unde se vorbește de libertatea individuală, a presei, a întrunirilor, pe când regimul comunist de astăzi a devenit odios prin arestările nejustificate pe care le face din ordinul Rusiei; a răpit cele mai elementare drepturi de libertate*“⁷². Desprindem din aceste cuvinte curajul preotului-profesor V. Gh. Popa de a spune lucrurilor pe nume, arătându-l ca un disident față de regimul comunist mincinos.

65. *Ibidem*, f. 135v.

66. Maria Luiza Ungureanu, *Prefață*, în vol. „Vasile G. Popa, *Folclor din «Țara de Sus»*”, p. IX.

67. Vezi Autobiografie, în *Arhiva CNSAS*, dosar I 102653, f. 135v.

68. Grigore Ilisei, *Fălticeni*, p. 182.

69. *Arhiva CNSAS*, dosar I 102653, f. 3.

70. Grigore Ilisei, *Fălticeni*, p. 182.

71. *Arhiva CNSAS*, dosar I 102653, f. 38.

72. *Ibidem*, f. 38r-v.

În 1960 va fi acuzat că împreună cu alți câțiva fălticenieni ar fi urmărit răsturnarea guvernului totalitar comunist, înlocuindu-l cu o structură democratică, în care lui V. Gh. Popa îi revenea portofoliul culturii și cultelor. Profesorul este arestat, acuzat de uneltiri contra statului, torturat vreme de peste 6 luni, judecat și condamnat la ani grei de temniță de către Tribunalul Militar din București. Și-a dus cu stoicism crucea suferinței pe Golgota de la Aiud, unde a dialogat cu Petre Țuțea, Vasile Voiculescu, Constantin Gane, Radu Gyr...⁷³. Împrejurările arestării în gara Fălticeni vor fi dezvăluite de profesorul Popa după eliberarea din detenție și făcute publice în vremea noastră de fiul său, medicul V. V. Popa⁷⁴. După arestare, cu ocazia percheziției făcute de membrii Securității i-au fost luate manuscrise de folclor, cărți și hrisoave vechi. „Tot ce era scris într-o limbă ... pe care vizitatorii nocturni n-o înțelegeau, se confisca. Printre obiectele dispărute și o icoană a Sf. Nicolae, rusească, cu riză de argint pe care a primit-o de la Nicolae Iorga ca premiul I la un concurs național al Tinerimii Române”⁷⁵. Însuși profesorul Vasile Gh. Popa, într-o scrisoare adresată „în preajma anului nou 1973” scriitorului Gheorghe Tomozei, mărturisea: „*Tot ce am avut de la Labiș, caiete de teme la română, scrisori, fotografii, poezii prezentate la cenaclu, ciorne etc. mi-au dispărut în niște condiții deosebit de triste pentru mine*”⁷⁶.

Pe baza documentelor aflate în arhiva Consiliului Național al Studierii Arhivelor Securității, București vom prezenta mai multe mărturii, parte din ele inedite, referitoare la arestarea, judecarea și detenția preotului profesor Vasile Popa.

A fost arestat în ziua de 13 aprilie 1960, „*pentru faptul – citim într-o Notă din 2 noiembrie 1967 – că începând din 1956, la propunerea coînvinuitului Gaspar Ermiliu, a acceptat să facă parte din organizația subversivă denumită DSDC*”. Cei doi ar fi comentat „*în mod dușmănos*

73. Mihai Iacobescu, *O nouă dimensiune valorică esențială a operei lui Labiș*, în „Crai nou”, nr. 5837, Suceava, 30 decembrie 2011, p. 1.

74. Vasile V. Popa, *Jurnalul unui medic de țară*, p. 31-32; Idem, *Crâmpoie de viață*, p. 13-24.

75. Vasile V. Popa, *Jurnalul unui medic de țară*, p. 40; Idem, *Crâmpoie de viață*, p. 14.

76. Gheorghe Tomozei, ... *Urmele poetului Labiș*, Editura Sport-Turism, București, 1985, p. 78.

*știrile auzite de la posturile de radio străine, preconizând în discuții, schimbarea regimului actual, ocazii în care ei ar deveni oameni mari... Astfel, Popa Vasile preconiza ca la schimbarea regimului, prin intervenția unui război, el să devină ministrul Cultelor*⁷⁷. Evident că toată această acuzație, în ce-l privește pe Vasile Popa, era pură fantezie, profesorul fiind prea lucid în legătură cu situația politică și cursul evenimentelor din țară, după cum vom arăta în continuare.

Era acuzat și de activitate în cadrul mișcării legionare. „Dușmanul poporului“ a mărturisit că legăturile sale cu această mișcare, la început una a intelectualității de înaltă clasă, au reprezentat-o participarea la primul Congres studentesc legionar de la Tg. Mureș (1936)⁷⁸ și la taberele de la Nicorești, Buciumeni, ambele în județul Galați și Carmen Sylva din județul Constanța (1937), în calitate de membru al mișcării din 1934 și până în 1937⁷⁹. Asasinarea de către legionari a marelui istoric Nicolae Iorga (1871-1940) și a economistului și omului politic Virgil Madgearu (1887-1940), născut în Galați, îl determină să se desprindă de Garda de Fier, condamnămnd mai târziu crimele și greșelile politice ale legionarilor⁸⁰.

Ancheta de la Securitatea din Suceava a fost dublată de un tratament inuman, după modelul practicat în spațiile concentraționare comuniste. Timp de 6 luni a fost torturat, umilit, bătut zilnic cu sălbătici, silit să recunoască vinovății imaginare⁸¹.

77. Arhiva CNSAS, dosar I 102653, f. 2v.

78. *Idem*, f. 42.

79. *Idem*, f. 2 (Notă din 2 noiembrie 1967).

80. *Idem*, f. 43.

81. În perioada detenției Vasile Gh. Popa a scris o poezie intitulată „Frământări“ care în ochii gardienilor și torționarilor părea a fi o odă închinată epocii comuniste. Versurile transpiră însă, prin leitmotivul „mă bate“ tratamentul dur la care autorul era supus, mesaj cifrat de care probabil că și-au dat seama, într-un final, și responsabilii închisorii. Reproducem câteva versuri din poezia respectivă:

Mă bate un gând, măi oameni, mă bate

Să nu fiu răchita cu ramuri plecate,

Cu chipul de umbre pe ape prelins

Plângând pe trecutul de-a pururi stins.

Și gândul mă bate, mă bate într-una:

- Ia-ți lira, poete, și mângâie-i struna... Vezi Arhiva CNSAS, dosar I 102653, f. 64.

La 29 septembrie 1960 este condamnat de Tribunalul Militar București, prin sentința nr. 133/1960 la 15 ani de muncă silnică și 7 ani degradare civică, cu confiscarea totală a averii, pentru uneltire contra ordinii sociale⁸². Fiul său, Vasile (Guju), student în anul V la medicină, este eliminat din Facultate, iar familia constrânsă la un regim de cruntă sărăcie⁸³. La începutul anului 1964 fiul său, medicul Vasile (Guju) nota în jurnalul personal: „3 ianuarie 1964. Tristețe grea. Tata la pușcărie de ani de zile. Nu știm nimic de el. Autoritățile nu ne-au comunicat niciodată unde este, dacă mai trăiește sau nu. Mama cu cele două surori se luptă cu sărăcia. Lumea din jur quasi-ostilă. Sunt fiu de dușman al poporului. Suspiciune, neîncredere, prudență”⁸⁴.

După condamnare și-a ispășit pedeapsa în Penitenciarul din Botoșani (până la 5 martie 1961), apoi în Penitenciarul din Jilava (7 martie – 15 iunie 1961) de unde a fost transferat în Penitenciarul din Aiud, rămânând aici până la eliberare⁸⁵. Este pus în libertate la 18 aprilie 1964, fiind grațiat conform Decretului nr. 176/1964⁸⁶.

În locurile de detenție a suportat același tratament bestial din partea gardienilor și a anchetatorilor, între care s-a „distins” prin zel „securistul torționar Gușiță”⁸⁷. Citim într-o Notă informativă dată de agentul „Munteanu Ion” la 8 februarie 1965: „Mi-a spus (prof. Danilescu Gavril, fost condamnat politic, n. ns.) că profesorul Vasile Popa a fost groaznic bătut de câteva ori, deoarece spusese unui deținut că în ajunul arestării a reușit să strecoare printr-un cunoscut, material subversiv în Ungaria și că acest deținut l-a divulgat, iar dânsul refuza să recunoască”⁸⁸.

82. Arhiva CNSAS, dosar I 102653, f. 36. Vezi și Sentința nr. 133/22 octombrie 1960, document pus la dispoziție de dr. Vasile V. Popa, din arhiva familiei. Nicolae Bacalbașa (*Precuvântare*, în vol. Vasile Gh. Popa, *Din copilărie*, I, p. III) afirmă eronat că sentința a fost dată de Tribunalul Militar din Iași.

83. Vasile V. Popa, *Crâmpoie de viață*, p. 1-68.

84. Idem, *Jurnalul unui medic de țară*, p. 12.

85. Arhiva CNSAS, dosar I 102653, f. 53 (declarație autografă a lui Vasile Gh. Popa din 15 aprilie 1963).

86. Idem, f. 2v. La eliberare se menționa că „în timpul detenției a avut o comportare bună”; a fost pedepsit doar „cu 12 zile izolare pentru abateri de la regulament. Ibidem.”

87. Nicolae Bacalbașa, *Precuvântare*, în vol. Vasile Gh. Popa, *Din copilărie*, I, p. III.

88. Arhiva CNSAS, dosar I 102653, f. 11.

Delațiunea între deținuții din aceeași celulă era o practică la care erau siliți, prin diverse presiuni fizice și psihice mulți din cei închiși. Și cu Vasile Popa s-a procedat de aceeași manieră, securiștii comuniști încercând să facă din el un informator în slujba organelor de securitate⁸⁹. Din documentele pe care le-am studiat am înțeles că profesorul Vasile Popa nu a acuzat pe nimeni și s-a străduit să înșele vigilența și să tempereze pornirile violente ale anchetatorilor vizavi de cei despre care i se solicitau insistent informații. Astfel, în timpul detenției la Aiud scria într-o declarație datată 15 aprilie 1963, spre dezamăgirea anchetatorilor: „Nu-mi aduc aminte să fi întâlnit oameni cu manifestări dușmănoase față de regim”⁹⁰. Două luni mai târziu, printr-o altă declarație referitoare la alți deținuți, stârnește furia anchetatorului care pune următoarea apostilă pe actul semnat de Vasile Popa: „Va fi scos la anchetă și voi sta de vorbă cu el. Declarația cuprinde o serie de generalități... fără a spune lucrurilor pe nume”⁹¹. Din notele informative aflate la dosar rezultă că profesorul Popa adesea le livra agenților ceea ce ei doreau să audă, bine știind că este filat în permanență. Totodată a fost dirijat de către administrația închisorii din Aiud în camere cu șefii legionari Radu Mironovici⁹² și Vasile Stoian⁹³, pentru a-i determina pe aceștia să-și convertească convingerile politice și să îmbrățișeze viziunea regimului

89. Sub impulsul presiunilor și amenințărilor tot mai puternice, la 3 noiembrie 1958 Vasile Popa semnează – după dictare – un angajament de colaborare cu organele securității, „în scopul de a le informa în legătură cu tot ce voi cunoaște privind munca de subversiune dusă de elemente contrarevoluționare împotriva puterii populare din R.P.R.”. Vezi documentul în *Arhiva CNSAS*, dosar I 102653, f. 157. În nota din 2 noiembrie 1967 citim: „La data de 29 august 1963 a fost recrutat ca agent operativ Aiud, iar în prezent este agent activ, fiind în legătură cu căpit(anul) Bugeac Mihai”. Vezi *Arhiva CNSAS*, dosar I 102653, f. 2v. Într-o altă notă, de data aceasta a MAI, Secția Regională de Securitate Fălticeni (din 22 ianuarie 1968) căpitanul Puha Grigore scria: „Suspectul Popa Vasile din orașul Fălticeni nu a fost selecționat în baza de lucru, deoarece este informator activ, având numele conspirativ «Toma Viorel»”. Vezi *Arhiva CNSAS*, dosar I 102653, f. 1. Toate aceste „angajamente” n-au fost onorate de semnatar.

90. *Arhiva CNSAS*, dosar I 102653, f. 53.

91. *Idem*, f. 45 (Declarația poartă data 15 iunie 1963).

92. Avocatul Radu Mironovici (1899-1979) a fost întemeietor al Mișcării Legionare din România, în 1927, alături de Corneliu Zelea Codreanu.

93. Profesor de geografie din Bacău, fost prefect legionar. Vezi *Arhiva CNSAS*, dosar I 102653, f. 55.

comunist⁹⁴; Vasile Popa n-a întreprins însă nimic în această direcție, în ciuda afirmației șefului Unității Militare 0622 Aiud (fără dată) că despre Radu Mironovici deținutul Vasile Popa ar fi furnizat „materiale valoroase”⁹⁵.

Preotul-profesor Vasile Popa a avut permanent convingerea că a fost arestat și deținut pe nedrept. La nicio lună de la eliberare, întrebat de agentul „Munteanu Ion” cum a fost la închisoare, i-a răspuns: „Am dus-o ca acolo; nu doresc nimănui să stea și zic din nou că am fost nevinovat”⁹⁶. Condițiile grele ale detenției care i-au afectat dramatic sănătatea trupească l-au fortificat sufletește către sublimul hristic al iertării tortionarilor, mărturisind: „*Deși am fost arestat și judecat și am executat patru ani de detenție, fără să fi greșit cu ceva față de regim, nu am resentimente pentru oameni. Ba dimpotrivă le sunt recunoscător!*”⁹⁷.

În ciuda privațiunii, a suferințelor crâncene și a amenințărilor permanente nu și-a „educat” convingerile. Trecuseră doar 11 zile de când ieșise din închisoare, când afirma într-o discuție cu Maria Havriș: „Trebuie să fim optimiști. Suntem liberi și vom fi și mai liberi. Indirect chinezii ne ajută. Ei au de la ruși teritoriul sovietic din Asia și-i pun la punct. Vor să arate că nu-s rușii cei mai tari și au de partea lor Coreea, pe vietnamezi, albanezi și mai mulți comuniști. Aceasta-i va slăbi pe ruși, va face ca să mai cedeze, poate să ne dea înapoi Bucovina și Basarabia ca să fim oameni liberi și atunci cum să nu fim optimiști și încrezători în viitor?”⁹⁸. Dincolo de naivitatea credinței că puterea și influența rușilor în lume se va diminua și că România își va recăpăta provinciile românești dezlipite din trupul țării prin raptul din 1940 – toate acestea erau zvonuri și speranțe colportate în acel timp de preopinienții în secret ai comuniștilor – reținem atitudinea anti regim a profesorului Popa, în ciuda celor patru ani de detenție comunistă.

94. *Arhiva CNSAS*, dosar I 102653, f. 16.

95. *Idem*, f. 22.

96. *Idem*, f. 31.

97. Vasile Gh. Popa, *Letopiseț fălticenian. Ultima etapă*, Fundația culturală Antares, Galați, 2011, p. 287.

98. *Idem*, f. 34 (Notă informativă din 29 aprilie 1964 semnată de agentul „Victor Voinescu”).

A fost coleg de celulă cu Vasile Voiculescu, și el preocupat de folclor⁹⁹. „Va asista neputincios la scene în care gardianul dădea cu cizmele în toracele plăpândului medic-poet (om de peste 70 de ani), ce nu se putea ridica de pe podea din cauza inaniției”¹⁰⁰. Întemnițatul din Pârscovul Buzăului i-a dat speranță lui Vasile Popa că va fi eliberat, talmăcindu-i un vis care s-a adevărit¹⁰¹.

Referindu-se la începuturile publicistice promițătoare, stopate brutal de „recluziunea forțată” a preotului-profesor Vasile Gh. Popa, reputatul publicist Grigore Ilisei scria: „Din nefericire zborul i-a fost frânt de schimbarea brutală de regim și smintirea rosturilor odată cu instaurarea comuniștilor la putere. Intelectual fin, rafinat, s-a strâns în cochilia sa și ceea ce ar fi trebuit să rodească la lumina zilei a prins a se petrece în taina tainelor. Din când în când, totuși, glasul i se auzea. Răbufnea nemulțumit de șirul de nelegiuiri ale stăpânirii de sorginte sovietică. Pentru îndrăzneală a plătit cu libertatea și ani grei de temniță politică ceea ce a adăugat un nou obstacol în drumul de împlinire a darurilor și vocațiilor. Însă închisoarea, dincolo de tragismul ei, a avut și partea sa de iluminare. I-a prilejuit întâlnirea cu figurile scânteietoare ale unor pătimitori intelectuali români, precum Vasile Voiculescu. Aceste intersecții fericite, providențiale de-a dreptul, l-au stimulat ca în ciuda tuturor opreliștilor, să nu cedeze și, odată liber, să se consacre scrisului și cărturăriei, pentru care avea o atât de puternică chemare”¹⁰².

Preotul, profesorul și scriitorul Vasile Gh. Popa, după eliberarea din temniță, s-a aflat în vizită la Galați de mai multe ori; câteva din prezențele sale în orașul de la Dunăre, unde a ucenicit ca elev al seminarului teologic local, au fost consemnate în diferite scrieri. Astfel se găsea în Galați la 5-6 august 1972¹⁰³, la începutul lunii august

99. V. Gh. Popa, *Nicolae Labiș, folclorist*, p. 41-42.

100. Nicolae Bacalbașa, *Precuvântare*, în vol. Vasile Gh. Popa, *Din copilărie*, I, p. III.

101. Vasile V. Popa, *Jurnalul unui medic de țară*, p. 26.

102. Grigore Ilisei, *Recviem pentru o prezviteră...*, p. 10; Idem, *Pisani de azi și de demult*, Editura Doxologia, Iași, 2002, p. 258-259.

103. Vasile Gh. Popa, *Letopiseș fălticenian. Ultima etapă*, Fundația culturală Antares, Galați, 2011, p. 29-33.

1973¹⁰⁴, în zilele de 6-8 noiembrie 1974¹⁰⁵, la 27 și 28 octombrie 1975¹⁰⁶, în 22-23 decembrie 1975¹⁰⁷. Ultimul popas la Galați s-a petrecut în 15 mai 1976, când a fost internat în Spitalul de Urgență, de unde s-a transferat Spitalul Clinic Fundeni, unde și-a sfârșit călătoria acestei vieți¹⁰⁸.

Preotul și profesorul Vasile Popa a trecut la cele veșnice în ziua de 18 iulie 1976, în București, fiind înmormântat în cimitirul Oprișeni din Fălticeni.

*

Dat fiind statutul său de deținut politic, în timpul vieții n-a reușit să publice decât foarte puțin din vasta operă literară, memorialistică și folclorică pe care a scris-o. Grație fiului său devotat, medicul Vasile V. Popa din Galați au văzut lumina tiparului, după 1990 importante tomuri care ni-l prezintă pe preotul și profesorul Vasile Popa drept un literat complet și foarte talentat.

„Vasile Popa avea și darul povestirii. Fiind un literat complet, a desfășurat o activitate literară bogată. A colaborat la ziarul sucevean *Zori noi*, cu versuri, schițe, note critice, traduceri, precum și la alte publicații ca: *Iașul literar*, *Cronica*, *Contemporanul*...”¹⁰⁹. După anul 1950 a colaborat la revistele pentru copii: *Arici pogonici*, *Luminița*, *Cravata roșie*, dar și la *Gazeta învățământului*¹¹⁰.

Opera literară antumă este alcătuită din următoarele publicații:

– *Testament (poeme)*, Tipografia Munca, Fălticeni, 1946.

– *Ghici ciupercă ce-i* (plachetă de ghicitori pentru copii), Editura Tineretului, București, 1957.

– *Folclor fălticencian (cântece și strigături)*, orânduire și prefață de V. Adăscăliței, ilustrații de Dumitru Rusu, Suceava, 1974, 192 p. Lucrarea a apărut sub egida Centrului de Îndrumare a Creației Populare

104. Idem, *Bunica*, Editura Junimea, Iași, 2006, p. 101.

105. Idem, *Letopiseț fălticencian*, p. 154-156.

106. *Ibidem*, p. 368.

107. *Ibidem*, p. 389-392.

108. *Ibidem*, p. 466.

109. Maria Luiza Ungureanu, *Prefață*, în vol. „Vasile G. Popa, *Folclor din «Țara de Sus»*”, p. IX.

110. *Arhiva CNSAS*, dosar I 102653, f. 135v.

și a Mișcării Artistice de Masă din Suceava. În prefața acestei lucrări, amintind câteva culegeri de folclor sucevean tipărite anterior, Vasile Adăscăliței scria: „*Prezenta culegere de folclor fălticenian are calitatea de a duce lucrurile și mai departe, extrăgând dintr-o astfel de arie (căreia prin tradiție i-am spus și „zonă”), numai materiale care să contribuie la cunoașterea a două specii dintre cele mai curent întrebuințate în manifestările spirituale de toate zilele: cântecul și strigătura, urmând ca mai târziu, culegătorul, profesorul fălticenian V. Gh. Popa, un pasionat îndrăgostit de comorile sufletești ale poporului, să dea la iveală și alte volume pentru a înțelege la fel de bine și alte specii folclorice locale, cum sunt: plugușorul, teatrul folcloric, obiceiurile de nuntă etc.*”¹¹¹.

– *Fata noastră* (versuri), Editura Litera, București, 1976, 84 p (ilustrații de Anamaria Smighelschi). Cuprinde un număr de 39 de poezii scrise cu mare talent pentru copiii din clasele primare. Cele mai multe din versuri sunt didactice, întrucât în stih de poezie se oferă răspunsuri unor întrebări pe care și le pun îndeobște copiii de școală primară. Poeziile incluse în paginile cărții „îl arată pe distinsul pedagog și ca un sensibil stihuitor. Din păcate însă acest volum a fost cântecul de lebadă al lui V. G. Popa”¹¹².

Cele mai importante volume din creația literară, folclorică și memorialistică ale lui Vasile Gh. Popa au fost publicate după moartea autorului, prin grija deosebită a fiului său, medicul Vasile Popa din Galați. Ne vom referi succint la acestea, cu precizarea că, probabil, vor mai apărea și alte lucrări ale aceluiași autor, după publicarea acestui studiu.

– *Sunt elevă-n clasa întâi*, Editura Ion Creangă, București, 1976.

– *Folclor din „Țara de Sus”* (ediție îngrijită și prefață de Maria Luiza Ungureanu), Editura Minerva, București, 1983, XLII + 878 p. Este considerată de Iordan Datcu¹¹³ „cea mai reprezentativă colecție a lui V. Popa, apărută postum”.

111. Vasile Adăscăliței, *Prefață*, în „Folclor fălticenian”, material cules de prof. V. Gh. Popa, Suceava, 1974, p. 3-4.

112. Maria Luiza Ungureanu, *Prefață*, în vol. „Vasile G. Popa, *Folclor din «Țara de Sus»*”, p. IX.

113. *Dicționarul etnologilor români*, Editura Saeculum I. O., București, ediția a III-a, Editura Saeculum I. O., București, 2006, p. 729.

– *Din copilărie*, vol. I, Fundația Culturală „Antares”, Galați, 2003, 548 p.

– *Din copilărie*, vol. II, Fundația Culturală „Antares”, Galați, 2005, 480 p. Despre cele două volume *Din copilărie*, Nicole Cârlan aprecia că opera respectivă este „un soi de bildungsroman sui-generis... prin care V. Gh. Popa ne-a lăsat... nu numai mărturia unei vieți puțin obișnuite, dar și a unui talent literar de autentică valoare și originalitate”¹¹⁴.

– *Nicolae Labiș, folclorist* (ediție îngrijită de Nicolae Cârlan și Adrian Cocârță), Editura Lidana, Suceava, 2006, 132 p¹¹⁵.

– *Mărturii. Convorbiri cu Vasile Lovinescu*, Editura Arionda, Galați, 2009, 148 p¹¹⁶. Potrivit aprecierii etnologului Iordan Datcu, „o serie de povești populare ale lui (V.) Popa au servit ca suport al unor studii ale lui Vasile Lovinescu, care a avut pentru Popa o deosebită considerație”¹¹⁷.

– *Convorbiri cu Virgil Tempeanu sau elogiul spiritualității Germaniei*, Editura „Grai și suflet – Cultura Națională”, București 1998, 212 p.

– *Letopiseț fălticenian, ultima etapă*, Fundația Culturală Antares (prefață de Grigore Ilisei), Galați, 2011, 468 p¹¹⁸, apreciat de către scriitorul Grigore Ilisei drept „radiografia grăitoare a unei vremi și a unui loc...un palimpsest de citit seara la culcare precum o carte de rugăciune și de păstrat ca un tezaur în sîpetul sufletului”¹¹⁹.

Teatru popular românesc, Editura „Grai și suflet – Cultura Națională” (prefață de Horia Barbu Oprișan), București, 2006, 408 + XXIV p. Edi-

114. Nicolae Cârlan, *Argument*, în vol. V. Gh. Popa, *Nicolae Labiș, folclorist* (ediție îngrijită de Nicolae Cârlan și Adrian Cocârță), Editura Lidana, Suceava, 2006, p. 6.

115. Vezi semnalarea apariției și lansării volumului la Mihai Iacobescu, *O nouă dimensiune valorică esențială a operei lui Labiș*, în „Crai nou”, nr. 5837, Suceava, 30 decembrie 2011, p. 1 [ziarul este din 2006, de verificat].

116. Despre aceasta vezi o prezentare la Grigore Ilisei, *Divanurile înțelepților*, în „Dacia literară”, an. XX, nr. 87 (6/2009), p. 1, unde Vasile Popa este, în opinia autorului, „știutor și el neîntrecut al tradiției, poate cel din urmă mare folclorist român”.

117. Iordan Datcu, *op. cit.*, p. 729.

118. O succintă prezentare a volumului la Silviu Buculei, *Evocări și lansări de carte*, în rev. „Crai nou”, nr. 5703, Suceava, 22 iulie 2011, p. 1. Se afirmă că volumul respectiv „se circumscrie genului memorialistic și întregeste imaginea lumii românești de ieri cu prețioase dezvoltări ale moralei și duhului ruralității noastre”, fiind „un semn al iubirii profesorului pentru semeni și al iubirii fiului pentru tată”.

119. Grigore Ilisei, *Un palimpsest tezaur*, p. 7.

tura informează pe cititori că această ediție „cuprinde textul integral al colecției *Teatru popular românesc* realizată de către profesorul și folcloristul Vasile G. Popa”, cu mențiunea că volumul „*Folclor din Țara de Sus*”, publicat în 1983, a inclus doar o parte din acest material folcloric¹²⁰. *Teatru popular românesc* este o culegere de folclor remarcabilă despre Iancu Jianu, Groza, Gruia; include variante ale pieselor folclorice *Ursul, Capra, Mădămile, Cerbul*, culese din sate din Moldova, precum Boroaia, Târzia, Preutești, Lămășeni, Bogdănești, Horodniceni, Dolhești ș. a., precum și din Fălticeni.

Bunica, Editura Junimea, Iași, 2006, 212 p. Despre acest roman Cezar Ivănescu scrie că „este un roman epistolar, consemnând dispariția unei lumi și a unei umanități”¹²¹. Scrisorile acestui roman sunt, potrivit lui Grigore Ilisei, „notele unui recviem pentru o prezviteră și, totodată, au fost dedicate încheierii triste a uni mod de a fi, de a ființa, al României. Autorul știe prea bine că nu este cale de întoarcere, e conștient că a sunat ceasul ultim al universului nostru rural ce-a fost vreme de milenii matricea poporului român... Vasile Gh. Popa a sculptat chipurile eroilor cărții sale într-o lumină simbolică și a făcut-o cu adânci imbolduri pedagogice”¹²².

*

Îndemnul lui Vasile Popa de a culege folclor a venit de la Artur Gorovei, „cu care – zice V. Popa – pe vremuri am gustat ceasuri plăcute de înțelepciune și de seninătate moldovenească”¹²³.

120. Vasile G. Popa, *Teatru popular românesc*, Editura „Grai și suflet – Cultura Națională” (prefață de Horia Barbu Opreșan), București, 2006, p. IV.

121. Cezar Ivănescu, *Un destin exemplar*, în vol. Vasile Gh. Popa, „*Bunica*”, Editura Junimea, Iași, 2006, p. 6.

122. Grigore Ilisei, *Recviem pentru o prezviteră...*, p. 10; Idem, *Pisani de azi și de demult*, Editura Doxologia, Iași, 2002, p. 260. O scurtă dar densă referire la această carte memorialistică face și Ionel Necula, în volumul său *Uricar la poarta Moldovei de Jos*, vol. II, p. 182-186, din care reproducem aici finalul considerațiilor sale: „Este cartea unei civilizații rurale în care bunul simț, rușinea față de semenii și credința în Dumnezeu reprezentau reperele ei esențiale. Cinstea era cinste, rânduielile erau respectate cu strășnicie, iar lumea cu toate componentele ei se aflau într-o armonie deplină. Ploile erau curate, vegetația nechimizată, iar Carul Mare plutea pe cer tot cu oiștea frântă și cu roțile în trapez”. *Ibidem*, p. 186.

123. Maria Luiza Ungureanu, *Prefață*, în vol. „Vasile G. Popa, *Folclor din «Țara de Sus»*”, p. VIII.

Despre volumul *Folclor din „Țara de Sus“* îngrijitoarea ediției apreciază că „este rezultatul dragostei pentru tezaurul național popular a unui erudit reprezentant al învățământului și culturii fălțiceniene, a profesorului Vasile G. Popa, fost slujitor la catedra de limba și literatura română a Liceului «Nicu Gane» din Fălțiceni”¹²⁴.

Parte din „nestematele” folclorice le-a cules de la preoteasa Elvira Varganici din Târzia, care „știa o puzderie de datini, leacuri, descântece... Era o mărturie vie a vremurilor trecute”¹²⁵.

La Liceul „N. Gane” din Fălțiceni, unde Nicolae Labiș a intrat în anul 1946, a avut ca profesori, între alții, pe Aurel George Stino, fiul lui Stino care-i fusese dascăl lui Mihail Sadoveanu și pe Vasile Gh. Popa, fostul seminarist gălățean¹²⁶. Nicolae Cârlan scria că profesorul Vasile Gh. Popa, vreme de 5-6 ani i-a călăuzit „cu tact și pricepere pașii lui Nicolae Labiș pe căile sinuoase ale creației literare”¹²⁷.

Cel mai pasionat culegător de folclor între elevii lui V. G. Popa¹²⁸ a fost Nicolae Labiș. Profesorul mărturisea: „Labiș mi-a fost elev și prieten”¹²⁹. „Labiș, ca și alți elevi ai mei, a cules folclor. Spre deosebire de alții, cred că Labiș n-a cules la întâmplare, ci a selectat conform instinctului său artistic, fără greș”¹³⁰.

„Din materialele bogate și interesante păstrate în arhiva personală, din îndelungile discuții dintre profesor și elev, Vasile Popa și-a format o imagine precisă, cuprinzătoare, despre înzestratul său elev, viitorul poet Nicolae Labiș. Colosala lui erudiție folclorică despre care s-a vorbit mult de către cei ce i-au fost prieteni și foarte apropiați lui

124. *Ibidem*, p. VII-VIII.

125. *Ibidem*, p. XII. Vezi evidențierea pieselor folclorice culese de la Elvira Varganici în vol. „Vasile G. Popa, *Folclor din «Țara de Sus»*”, p. 874-875.

126. Ion Bilău, *Nicolae Labiș*, Editura Albatros, București, 1982, p. 14, 78-79.

127. Nicolae Cârlan, *Argument*, în vol. *cit.*, p. 6.

128. Vezi nominalizarea acestora la Maria Luiza Ungureanu, *Prefață*, în vol. „Vasile G. Popa, *Folclor din «Țara de Sus»*”, p. XI.

129. *Ibidem*.

130. Vasile Gh. Popa, *Letopiseț fălțicencian...*, p. 12. Scrisoare din 4 iunie 1972 către profesoara și folclorista M. L. Ungureanu. Vezi și Maria Luiza Ungureanu, *Prefață*, în vol. „Vasile G. Popa, *Folclor din «Țara de Sus»*”, p. XII („Spre deosebire de ceilalți elevi care culegeau la întâmplare, Labiș a selectat conform instinctului său artistic de mare acuitate”).

Labiș, a fost o realitate pe care a cunoscut-o și i-a cultivat-o profesorul și îndrumătorul său¹³¹.

Cu ocazia organizării unui concurs de limba și literatura română (în anul școlar 1950/1951) la care Labiș dorea să ajungă până la faza republicană, unde de altfel a și ajuns și a obținut premiul I¹³², „s-a cimentat legătura dintre elev și profesor. Sub îndrumarea acestuia, tânărul a cercetat materiale, a parcurs sute de pagini, a studiat culegeri... Au avut loc discuții lungi în care elevul era îndrumat deschis să-și spună părerile¹³³. Multe din creațiile populare incluse în volumul postum al lui Vasile Popa (*Folclor din „Țara de Sus“*) sunt culese de Nicolae Labiș¹³⁴.

Despre relația profesorului Vasile Popa cu poetul și folcloristul Nicole Labiș, dascălul tânărului stihuitor vorbește în volumul apărut postum, *Nicolae Labiș, folclorist* (ediție îngrijită de Nicolae Cârlan și Adrian Cocârță), Editura Lidana, Suceava, 2006, 132 p.

În cadrul Consiliului pedagogic al liceului, în ședința din 9 noiembrie 1950, profesorul Vasile Popa arătând „cum a decurs concursul AR-LUS, propune ca elevii Marcovici, Labiș, Bârleanu, Lavric și Bogdăneț să fie premiați pe școală, având cele mai bune lucrări¹³⁵.

*

Ajunși la capătul acestei prezentări a unui dascăl de vocație și scriitor remarcabil, zămislit din pământul Nicoreștilor, nu putem încheia fără a da glas unor confrăți de condei ai preotului profesor Vasile Gh. Popa, care s-au simțit datori să-i dedice frumoase portrete literare.

„*Cei care l-au cunoscut direct îl descriu ca pe un om erudit, un profesor cu mare har pedagogic, strălucit orator, blând și înțeleghător, dar*

131. Maria Luiza Ungureanu, *Prefață*, în vol. „Vasile G. Popa, *Folclor din «Țara de Sus»*, p. XII-XIII.

132. V. Gh. Popa, *Nicolae Labiș, folclorist*, p. 15.

133. Maria Luiza Ungureanu, *Prefață*, în vol. „Vasile G. Popa, *Folclor din «Țara de Sus»*, p. XIII-XIV; V. Gh. Popa, *Nicolae Labiș, folclorist*, p. 15-19.

134. Vezi specificarea acestui aspect la Vasile G. Popa, *Folclor din «Țara de Sus»*, p. 875-876. A se vedea și V. Gh. Popa, *Nicolae Labiș, folclorist*, p. 21. Despre considerațiile profesorului Vasile Gh. Popa privind relația sa cu poetul Nicolae Labiș a se vedea și Mihai Vicol, *Vânătorul păsării cu colț de rubin*, Editura Opera Magna, Iași, 2004, 150 p. [Partea a 3-a a cărții: jurnalul lui Vasile G. Popa despre Labiș].

135. Gheorghe Tomozei, *op. cit.*, p. 79.

totodată și exigent, generos și înclinat să-i ajute pe cei sărmani și dotați, respectat de colegi, divinizat de majoritatea covârșitoare a elevilor. Conducea cenaclul literar «Mihail Sadoveanu» din Fălticeni (unde și-au făcut ucenicia Eugen și Emil Mandric, Mihaela Monoranu și mai ales Nicolae Labiș), scria și publica el însuși în presa locală și centrală, lua parte la dezbaterile prilejuite, bunăoară, de elaborarea și definitivarea Dicționarului Limbii Române, apărut sub egida Academiei. A publicat în timpul vieții numeroase poezii și două volume de versuri pentru copii¹³⁶.

Binecunoscutul și apreciatul scriitor Grigore Ilisei adaugă la imaginea preotului – profesor V. Popa alte trăsături de penel: *„Hermeneut al culturii populare, clasicist, fin interpret al literaturii românești și universale, teolog, filosof al culturii, om legat prin toate fibrele făpturii de țara sa. El a știut ca puțini alții, să facă deosebire între căminul patriei și vremelnicii săi diriguitori, nu odată odioși¹³⁷.*

„Amințirile lui Vasile Popa reprezintă un material etnografic de excepție. O memorie prodigioasă, o sensibilitate de excepție, un simț al cuvântului remarcabil“ glosa și Nicolae Bacalbașa¹³⁸.

Poetul Cezar Ivănescu face, poate, cea mai îndrăzneță dar îndreptățită asociere axiologică: *„Vasile Gh. Popa, ca și Petre Țuțea, face parte din acea nobilă falangă de intelectuali români de rasă proveniți din rândurile țărănimii interbelice, țărănime care a participat la construirea României moderne cu arma în mână, în Războiul de Independență din 1877 și în Marele Război care a dus la întemeierea României Mari¹³⁹.* Iar despre opera fostului seminarist gălățean opinează: *„Cu adevărat tot ceea ce a așternut pe hârtie Vasile Gh. Popa merită să vadă lumina tiparului, căci fiecare rând scris e străbătut de o profundă vibrație morală înveșmântată într-o admirabilă rostire românească¹⁴⁰.*

Filosoful, scriitorul și criticul literar Ionel Necula consideră pe drept că *„Vasile Gh. Popa face parte din galeria acelor spirite solare*

136. Mihai Iacobescu, *op. cit.*, p. 1.

137. Grigore Ilisei, *Un palimpsest tezaur*, p. 6-7.

138. Nicolae Bacalbașa, *Precuvântare*, în vol. Vasile Gh. Popa, „Din copilărie“, I, p. V.

139. Cezar Ivănescu, *Un destin exemplar*, în vol. Vasile Gh. Popa, „Bunica“, Editura Junimea, Iași, 2006, p. 5.

140. *Ibidem*, p. 6.

*care compensează cu asupra de măsură imaginea cioraniană a firii românești, bântuită de tot felul de metehne și beteșuguri*¹⁴¹.

În fine, scriitorul Marian Palade aprecia că Vasile Gh. Popa a fost „om de o mare ținută intelectuală și morală, continuator al tradiției interbelice fălticeniene, respectat și stimat de concitadini pentru capacitățile sale”¹⁴².

*

În noiembrie 2012 s-a împlinit un secol de când Vasile Gh. Popa a văzut lumina zilei, moment comemorativ marcat în cadrul Centru-lui Cultural „Dunărea de Jos” din Galați¹⁴³. Tot la centenarul nașterii sale, a fost declarat cetățean de onoare post-mortem al municipiului Fălticeni.

Aceste rânduri sunt o ofrandă celui care nu și-a uitat rădăcinile, și-a înmulțit talanții printr-o muncă stăruitoare și a vărsat lacrimile suferinței pe amintirea duioasă, caldă și recunoscătoare a locurilor și oamenilor care i-au dăruit ființa.

141. Ionel Necula, *Uricar la poarta Moldovei de Jos*, vol. II, p. 134.

142. Marian Palade, *Ctitori de cultură și spiritualitate ortodoxă. Arhieri, preoți și monahi cărturari din ținuturile Sucevei*, Editura Heruvim, Pătrăuți, 2012, p. 228.

143. A se vedea *Centenar Vasile Gh. Popa*, în „Dunărea de Jos”, anul XI, nr. 130, decembrie 2012, p. 1.